

RECENZJE

Zbysław Szymczak, *Gmina Bukowa w życiu i tradycji wczoraj i dzisiaj*, Bukowa–Sawin 2019, ss. 237.

Ziemia chełmska jest nadbużańskim za-
kątkiem Rzeczypospolitej, na którym działy
się w przeszłości ważne wydarzenia związane
z historią narodu polskiego. Jest także miej-
scem urodzenia lub zamieszkania wielu ludzi
parających się piórem. Jedną z siedzib ple-
mienia Lędzian, centrum państwa Daniele-
la Romanowicza Halickiego – jedyne-
go króla Rusi Halickiej, ważną część wojewódz-
twa ruskiego w Rzeczypospolitej szlacheckiej,
miejsce wielu bitew i potyczek w latach 1792–
1794 oraz w czasie powstania styczniowego,
jeden z ośrodków odradzającego się w 1918
roku państwa polskiego, a także ruchu oporu
w okresie okupacji niemieckiej (1939–1944),
dwukrotne samodzielne województwo (w la-
tach 1793–1795 oraz w okresie 1975–1998).
Region ten jest także miejscem, w którym
urodzili się lub zamieszkali ludzie pióra: Mi-
kołaj Rej, Paweł Orzechowski, Wacław Rze-
wuski, Henryk Michał Kamiński, Leopold
Stanisław Leon Brzozowski, Kazimierz An-
drzej Jaworski, Kazimierz Janczykowski, Jan
Szczawiej, Władysław Kuchta, Paulina Hoły-
szowa, Longin Jan Okoń, Maria Janina Oko-
niowa, Zbigniew Waldemar Okoń, Stanisław
Skibiński, Stanisław Grzesiuk i wielu innych
znamiennych postaci literatury polskiej. Do
tej plejady znakomitych chełmskich roda-
ków należy zaliczyć także Zbysława Szymcza-
ka. Urodzony w Bukowie Małej, w powiecie
chełmskim, jako zawodowy wojskowy osią-
gnął stopień pułkownika Wojska Polskiego,

a za całokształt działalności naukowej i pu-
blicystycznej (w swoim dorobku posiada po-
nad 155 publikacji) otrzymał tytuł naukowy
docenta. Najnowszym jego dziełem jest mo-
nografia dotycząca roli i znaczenia gminy
Bukowa (obecnie gmina Sawin) w życiu i tra-
dycji lokalnej społeczności wiejskiej, stano-
wiącej część powiatu chełmskiego.

Omawiane wydawnictwo składa się w swo-
jej zasadniczej części z 23 rozdziałów. W każ-
dym z nich autor opisał mniej lub bardziej
szczegółowo zagadnienia powiązane ze śro-
dowiskiem geograficzno-społecznym (roz-
dział 1), historią obszaru byłej gminy Bukowa
(rozdział 2), zwyczajami społeczności tejsze
gminy związanymi z życiem codziennym i re-
ligią (rozdziały: 3–13, 15–25) oraz jeden roz-
dział – z Wojskiem Polskim (rozdział 14).
Prawie w każdym z nich zamieścił fragment
poezji lub piosenki związany tematycznie
z opisywanymi w danej części kwestiami, np.
na stronie 30 fragmentami piosenki J.A. Ko-
steckiego o Polesiu; na stronie 47 fragment
piosenki *Powróć się tu* Janusza Kondrato-
wicza; na stronie 50 fragment wiersza *Sawin
mego dzieciństwa* pióra Haliny Dejneki; na
stronie 74 – fragment piosenki o teściowej;
na stronie 110 – fragment piosenki śpiewa-
nej przez chłopaków w tzw. lany poniedział-
łek czy w drugi dzień świąt wielkanocnych;
na stronie 118 – fragment „słowa wiąza-
nego” dotyczącego rolników; na stronie 130 –
fragment wiersza Oskara Kolberga o wianku

świętojańskim; na stronie 143 – fragment wiersza sławiący Wojsko Polskie i jego zwycięstwo w bitwie warszawskiej w 1920 roku; na stronie 152 – fragmenty piosenek dożynkowych; na stronie 162 – fragment *Dziadów* Adama Mickiewicza. Należy przyznać, że w ten sposób Z. Szymczak urozmaicił tok swojej narracji i wzbogacił całość pracy. Stała się ona w ten sposób bardziej przystępna dla czytelnika.

Oprócz cytowanej poezji oraz fragmentów różnorodnych piosenek i pieśni autor zamieścił w publikacji szereg kolorowych fotografii, zarówno w treści pracy, jak też w odrębnym dziale zatytułowanym *Polesie w fotografii*. Przedstawiają one zabytki kulturalne (niektóre już ginące), będące wytworem pracy wielu pokoleń zamieszkujących tereny nadbużańskie, jak też piękne krajobrazy (w tym wschód i zachód słońca na Polesiu) oraz florę i faunę Polesia. Bogata bibliografia podpowiada niejako czytelnikom, do jakich dzieł można

jeszcze zajrzeć, by pogłębić swoją wiedzę na poszczególne zagadnienia poruszone w omawianej pracy Z. Szymczaka.

O upływie czasu mówią dwie fotografie zamieszczone na okładce tytułowej. Przedstawione zostały zdjęcia domu mieszkalnego „wczoraj” i „dziś”. Poniżej dana jest fotografia panoramy krajobrazowej Polesia. Całość okładki, w ciepłych barwach, zachęca czytelnika, by sięgnął po to opracowanie. Ja osobiście mogę zaręczyć, że warto mieć książkę Z. Szymczaka, bo wiele zwyczajów i obrzędów, jak też zabytków zanikło lub zanika i idzie w niepamięć. Takie dzieło, jak wspomniana książka, pozwala na ich przypomnienie i utrwalenie w ludzkiej pamięci oraz wzbudzenie dumy z osiągnięć minionych pokoleń. Książka ta niewątpliwie powinna znaleźć się w każdej bibliotece publicznej, uczelnianej czy szkolnej na terenie całej historycznej ziemi chełmskiej.

PAWEŁ KIERNIKOWSKI

Stanisław Lipiński, *Wybrane dobra ziemiańskie z okolic Sawina w XVIII i XIX wieku*, Rejowiec Fabryczny 2020, ss. 129.

Dzieje regionalne są prawdziwą kopalnią wiedzy dla ich pasjonatów, którzy, nie żałując swego czasu i trudu, z benedyktyńską cierpliwością, penetrują karty wielu dokumentów archiwalnych oraz ksiąg przybliżających dane historyczne badanego zagadnienia. Takim pasjonatem historii regionalnej, związanej z Chełmem i historyczną ziemią chełmską, jest Stanisław Lipiński – emerytowany nauczyciel z Rejowca Fabrycznego. Już od wielu lat penetruje archiwalia przechowywane w archiwach państwowych (np. w Archiwum Państwowym w Lublinie i jego chełmskim Oddziale) oraz archiwach kościelnych (archidiecezjalnym w Lublinie i parafialnych w tej archidiecezji). Owocem tych poszukiwań i badań są wydawane przez badacza-regionalistę pozycje książkowe dotyczące poszczególnych parafii oraz wybranych dóbr ziemiańskich na obszarze ziemi chełmskiej.

Jedną z najnowszych publikacji, dotyczącą wybranych dóbr ziemiańskich z okolic Sawina na przestrzeni XVIII i XIX stulecia, jest recenzowana praca.

Składa się ona z 6 rozdziałów merytorycznych, z których każdy stanowi odrębną całość. W kolejności Stanisław Lipiński zatytułował je w sposób następujący: *Z dziejów dóbr Bukowa Mała w XVIII i XIX wieku*; *Dobra Bukowa Wielka w latach 1797–1880*; *Dobra Krobonosz i ich właściciele w latach 1775–1895*; *Z dziejów dóbr Łowcza. Dylematy badawcze*; *Dobra Łukówek Górny w XIX wieku*; *Właściciele Łukówka Pięknego w XIX wieku*. Jak można dostrzec, autor opisał majątki ziemskie rodzin szlacheckich związanych z historyczną ziemią chełmską (m.in. Rzewuskich, Węgleńskich, Cetnerów, Święcickich, Zembruskich, Kamińskich, Kozerskich, Kunickich, Męcińskich, Witkowskich, Słomińskich, Plewińskich,